

NORGES BYGDEUNGDOMSLAG

Til det kgl. Norske Landbruksdepartement

Fra Norges Bygdeungdomslag

Oslo, 28. juni 2004

Norges Bygdeungdomslag vil beholde odelsloven

Norges Bygdeungdomslag (NBU) har siden NOUen 2003:26 ble presentert hatt den på høring i organisasjonen. Sentralstyret i NBU har debattert odelsloven gjennom hele arbeidsåret. Saken har også vært oppe til diskusjon på fylkeslagenes årsmøter og i fylkesstyrene, og dette har ledet ut i høringsuttaler fra 8 av NBUs fylkeslag. Loven ble diskutert i NBUs representantskap både i juli og november 2003. Innspillene som har kommet inn har blitt behandlet av bygdepolitisk utvalg, og med dette sender NBUs sentralstyre organisasjonens konkluderende høringsuttalelse.

Siden størstedelen av NBUs medlemmer er under 26 år, og at svært mange av disse har sin bakgrunn fra landbruket, ber vi departementet legge *spesielt* vekt på de anbefalinger som organisasjonen kommer med. Det er faktisk vi som skal drive norsk landbruk framover, og odelsloven er et viktig virkemiddel for å opprettholde ei sterk landbruksnæring.

Gjennomgående er det hensynet til bo- og driveplikten som veier tyngst når organisasjonen anbefaler Stortinget å beholde odelsloven i grunnloven. NBU vil ikke fjerne bo- og driveplikten fra loven, da vi ser at denne kan bli vesentlig svekket ved en flytting til konsesjonsloven. Gårdene i Norge skal drives og de skal ikke bare være feriesteder. Kommuner som ikke håndhever bo- og driveplikten, bør få sanksjoner.

De svenske sosionomene, Djurfeldt og Gooch, skriver i en artikkel fra 2002 at det er de familieeide gårdsbrukene som er de mest stabile. Her planlegges en langsiktig drift som sikrer kontinuitet. For NBU, som jobber for levende bygder og spredt bosetting, er odelsloven et virkemiddel for å nå dette. Stabile gårdsbruk som blir drevet og bodd på, er den viktigste hjørnesteinsbedriften i bygdene.

Økonomiske hensyn veier tungt for oss unge. Vi ser at gårder som selges på det åpne markedet har en langt høyere pris enn gårder som selges til odelstakst. Norsk landbruk sine verdier er utviklet gjennom generasjoner med langsiktige perspektiv, ikke nødvendigvis med

økonomisk gevinst som mål. Verdiene; kulturlandskap, tradisjoner og flotte bygninger blir ivaretatt gjennom en odelslov på en helt annen måte enn det en konsesjonslov vil gjøre.

Det er 30 år siden odelsloven ble endret slik at jenter også fikk odelsrett. Vi har bare så vidt begynt å se konsekvensene av denne lovendringen. Jenter har mye å bidra med i landbruksnæringa, og odelsloven er en garanti for at jenter som har vilje og lyst slipper til i en ellers mannsdominert næring.

NBU ønsker å beholde odelsloven. I tillegg har NBU i mange år jobbet for å innføre et kompetansekrav for den som kjøper et gårdsbruk enten det er på odel eller det åpne markedet. Dette ser vi på som en styrking av landbruksnæringa. Da må den som akter å overta en gård ha en bevisst tanke på hvorfor han/hun gjør det. Vi får flinkere bønder, og en bedre og mer effektiv matproduksjon.

Vi vil på de kommende sider kommentere noen av endringsforslagene, vi ønsker at dere hører på oss unge.

Med vennlig hilsen

Anne Marit Igelsrud
- leder -

Torunn Kvarme
- bygdepolitisk nestleder -

Økning og klargjøring av grensen for hvilke eiendommer som er odlingsjord.

For NBU er det viktig at landbrukseiendommer over hele landet blir drevet. Vi ser at det er store forskjeller på hvor stor en gård må være for at den skal gi økonomisk avkastning i de forskjellige delene av landet. NBU er skeptisk til å gjøre noe med arealstørrelsen i og med at nye grenser ble innført for bare noen måneder siden (fra 01.01.04). Vi ønsker å se resultatene fra denne endringen før vi kan vurdere å redusere arealgrensene ytterligere.

Areal er ikke nødvendigvis samsvarende med omsetning og aktivitet på gårdsbruket. Det er store geografiske forskjeller. Størrelsen på gårdsbruk i Sogn og Fjordane er i gjennomsnitt mindre enn i Akershus, men avkastningen på det enkelte bruk kan være vel så stor i Sogn og Fjordane. Odelslovsutvalgets flertall sitt forslag vil få store konsekvenser i dette fylket. Det er av hensyn til bl.a. vestlandslandbruket at NBU ikke ønsker å endre grensene. Skal det en endring til, er ikke organisasjonen i tvil om at det er mindretallets forslag Stortinget må gå for.

I tilknytning til dette har vi også et likestillingsaspekt; jenter tar over flest små bruk. Dette er med på å opprettholde antallet gårder i landet. Alternativet ville være at flere blir slått sammen til større bruk. Med flest mulig drevne bruk opprettholder vi et størst mulig befolkningspotensial i bygdene.

Begrensning av odelskretsen

For NBU er mindretallets forslag interessant, fordi det vil bidra til raskere bruksovertakelser. Som ungdom er vi bekymret for forgubbing i næringa, og vi ser helst at landbruksnæringa kan nyte godt av ungdommelig pågangsmot og nytenking. Det virker destruktivt å måtte gå i uvisse å vente på å få overta en gård i flere år. I denne forbindelse har det vært diskutert om man skal fratras retten til å overta en gård på odell etter fylte 67 år.

Organisasjonen mener likevel at det er klart urimelig at barnebarn ikke kan ta over. I dag er det slik at mange hopper over et ledd, slik at barnebarna overtar gården og ikke barna. Med mindretallets forslag vil ikke eldste barns barn få odell, men yngre søsken av eldste barn. Nå overlever generasjonene hverandre på gårdene, og på flere gårder er det mer naturlig å overta etter sine besteforeldre enn foreldre.

NBU støtter flertallet i odelslovsutvalgets innstilling om ikke å begrense odelskretsen.

Forkortelse av den alminnelige løsningsfristen til 6 måneder.

Når det gjelder forkortelse av løsningsfristen mener vi 6 måneder er veldig kort tid. Unge må da på kort tid få på plass finansiering, jobb til ektefelle og for eksempel barnehageplass. Dette er en prosess som kan ta noe tid. Likevel ser organisasjonen også behovet for å ivareta inntressene til den som vil kjøpe en gård der andre har odell. Det er en del uheldige tilfeller der den odelsberettigede ikke bestemmer seg for å overta på odell før i aller siste liten, og for å imøtekomme dette er en endring på sin plass.

Det er mulig å kreve at odelsberettigete blir varslet ved salg. Det kan være en utfordring å få varslet alle, men dette forenkles om man går for en begrensning av odelskretsen.

NBU støtter odelslovsutvalget i at den alminnelige løsningsfristen settes til 6 måneder.

Overdragelse til annen enn den best berettigede

Odelslovsutvalget ønsker å utvide paragrafen slik at man kan selge til hvem man vil, og at odelsberettigede får 2 måneder til å bestemme om de ønsker å ta over gården på odel.

§ 21 tar for seg forhold der det er klart urimelig at den med best odel overtar. Paragrafen tar også hensyn til spesielle samiske kulturtradisjoner. "Klart urimelig" bør veie meget tungt.

NBU går inn for odelslovsutvalgets forslag, men presiserer at 2 måneder er kort tid. Det er en del avgjørelser som skal tas, og det har vært flere fylkeslag som har ytret ønske om en frist på 6 måneder.

Bo- og driveplikt

Flertallet i Odelslovsutvalget ønsker å flytte bo- og driveplikta i odelsloven over til konsesjonsloven. Dette mener NBU er grunnleggende feil. Bo- og driveplikten er en av de viktigste årsakene for at NBU ønsker å opprettholde odelsloven. For NBU er det viktig at folk bor på gården de anskaffer seg. Gårder som det bos på er med på å skape levende bygder. Levende bygder er NBUs hovedmål.

NBU ønsker å beholde punktet om forbud av bortforpaktning ved overtakelse på odel. 10 år er en rimelig bo- og driveplikt ved overtakelse på odel. Det viktigste hensynet er at det skal bo folk i husene og at jorda blir drevet. Alle fylkeslag ønsker en strengere håndhevelse av bo- og driveplikten. Kommunene må bli seg sitt ansvar bevisst. Boplikten er for så vidt viktigere enn driveplikten. Styret har diskutert upersonlig boplikt, der den som anskaffer seg et gårdsbruk må se til at det bor noen på gården.

NBU er av den oppfatning av at den som eier jorda driver den bedre enn den som leier. Leietakeren eller forpakteren vil sjelden grøfte eller kalke. Dette fordi han/hun ikke vet hvor om eller når han/hun vil kunne høste av gevinsten. NBU er redd for at vi kommer til å se en forringelse av dyrkbar jord i Norge dersom det blir færre og færre selveide landbruks-eiendommer.

Full likestilling

NBU går inn for full likestilling.

Åpning for at samboende skal kunne samodle

NBU støtter endringsforslaget, med bakgrunn i at det tas hensyn til at det ligger samboerkontrakter til grunn som er regulert av annet lovverk. Dette er også rett og rimelig i forhold til at mange unge i dag velger samboerskap som samlivsform framfor ekteskap.